

Rapport arkeologisk registrering

Stadskelivegen 19/10084
Gnr./bnr. 57/1 og 57/2
Bø kommune

Rapport av Anita Nauf
Dato: 18.12.2019

TELEMARK
fylkeskommune

Kommune:	Bø		
Gårdsnavn:	Stadskleiv		
Gårds- og b.nr:	57/1 og 57/2		
Tiltakshaver:	Forberg Bolig utvikling AS		
Adresse:	Underhaugsvegen 3, 3801 Bø i Telemark		
Navn på sak:	stadskleivegen		
Saksnummer:	19/10084		
Registrering utført:	12.11-14.11.2019	Ved:	Anita Nauf
Rapport utført:	06.12,10.12 og 18.12	Ved:	Anita Nauf
Faglige konklusjoner: Det er ikke påvist automatisk fredete kulturminner innenfor tiltaksområdet. Det er heller ikke påvist kulturminner fra nyere tid.			
Merknader:			

Innhold

1. Bakgrunn og sammendrag.....	4
2. Hvorfor registrerer vi?	5
3. Området.....	6
3.1 Terrenget	8
4. Metodebeskrivelse	10
5. Undersøkelsen	10
6. Konklusjon	12
7. Figurligste	13

I. Bakgrunn og sammendrag

I forbindelse med reguleringsplan for 19/10084, gnr./bnr. 57/1 og 57/2 i Bø kommune, gjennomførte Telemark Fylkeskommune en arkeologisk registrering i tiltaksområdet i perioden 12.11-14.11.2019.

Bakgrunnen for tiltaket er å legge til rette for bolig formål.

Registreringen ble gjennomført ved maskinell sjakting og overflateregistrering.

Det ble ikke påvist automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Det ble heller ikke påvist kulturminner fra nyere tid.

2. Hvorfor registrerer vi?

Kulturminner er alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, inkludert lokaliteter som det er knyttet historiske hendelser, tro eller tradisjoner til. Med *kulturmiljø* menes områder der kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

I kulturminneloven av 1978 og i forvaltning av kulturminner skilles det mellom automatisk fredete kulturminner og kulturminner fra nyere tid. I henhold til kulturminneloven er kulturminner som er eldre enn reformasjonen, dvs. år 1537, automatisk fredet (jf. § 4). I tillegg er samiske kulturminner eldre enn 100 år automatisk fredet. Kulturminneloven inneholder også bestemmelser knyttet til skipsfunn (jf. § 14). Dette er Norsk Maritimt Museums ansvarsområde. Alle former for inngrep i eller skjemming av automatisk fredede kulturminner er ikke tillat (jf. § 3).

Kulturminner som er yngre enn reformasjonen kalles kulturminner fra nyere tid. Slike kulturminner kan ha mer eller mindre stor verneverdi, men er i utgangspunktet ikke fredet. Om verneverdien regnes stor, kan imidlertid kulturminner fra nyere tid vedtaksfredes etter §§ 15, 19 og 20 i kulturminneloven, eller reguleres til bevaring i en arealplan.

For å få en oversikt over kjente automatisk fredete kulturminner i Telemark, kan du gå inn på *Kulturminnesok.no*.

§ 9. Undersøkelsesplikten

Ved planlegging av offentlige og større private tiltak plikter den ansvarlige leder eller det ansvarlige forvaltningsorgan å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som nevnt i § 3 første ledd, jfr. § 8 første ledd.

En regner med at kun omtrent ti prosent av automatisk fredete kulturminnene er kjent, men en fullstendig oversikt vil aldri kunne foreligge. For å kunne utføre de lovpålagte oppgavene som følger av kulturminneloven, innebærer dette at det regionale kulturminnevernet i de fleste tilfeller må undersøke områder som berøres av reguleringsplaner, byggeplaner og lignende. Dersom det blir registrert automatisk fredete kulturminner innenfor plangrensene, vil disse vanligvis bli regulert til *hensynssone*. Et annet alternativ er å søke om dispensasjon fra kulturminneloven for å kunne fjerne et kulturminne.

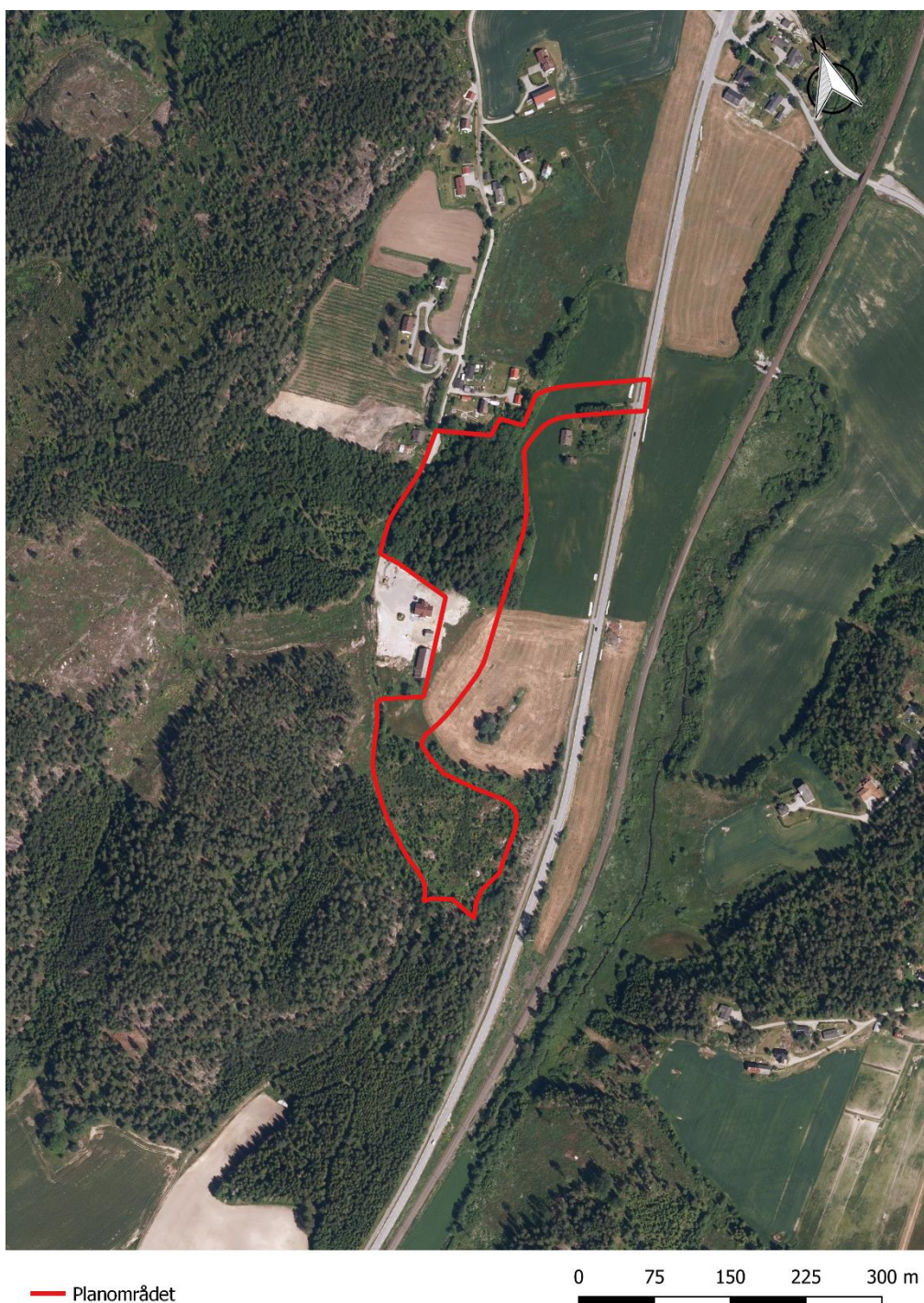
§ 10. Utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner

§ 10 i kulturminneloven sier hvem som skal dekke utgifter som følger av nødvendige arkeologiske undersøkelser om en slik dispensasjon blir innvilget. Utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner eller særskilte tiltak for å verne dem på grunn av tiltak som nevnt i §§ 8 og 9, bæres av tiltakshaveren. Når særlige grunner foreligger, kan departementet fastsette at utgiftene helt eller delvis skal dekkes av staten. Ved mindre private tiltak skal staten etter departementets bestemmelse dekke utgiftene, helt eller delvis, dersom disse blir urimelig tyngende for tiltakshaveren.

Departementet kan fastsette nærmere regler for gjennomføringen av bestemmelsene i første ledd.

3. Området

Tiltaksområdet ligger i Bø kommune, omtrent 2,2 kilometer N for Stasjonsvegen 35 (togstasjonen i Bø). Tiltaksområdet omfatter deler av gnr./bnr. 57/1 og 57/2.

Figur 1. Planområdet ligger vest for Lundevegen og øst for Stadskleivvegen.

Figur 2. Svart sirkel markere Bø sentrum.

3.1 Terrenget

Mye av terrenget i planområdet består av skog, tidligere hogstfelt og åker. I skogen i sørøstre delen av tiltaksområdet består av blandingsskog med hovedvekt av grantrær og ulike løvtrær. Undervegetasjonen består av mose på fjell. Terrenget her strekker seg fra øst til vest. Det er stedvis bratt terreng mellom noen av terrassene og fjell i dagen.

Landskapet i hogstfeltet som er ganske midt i planområdet består av bregner, småkratt, lyng, unge trær og hogstavfall. Det kan stedvis ses en liten bekk som er dekket med blant annet bregner og snø (se forside). Denne bekken bukker seg nordover langs åkerkanten. Langs åkeren er den demmet opp. Denne kanten er bevokst med unge løvtrær. Landskapet ellers er kupert med noen platåer opp mot Stadskleiv gård.

Åkeren strekker seg fra sør mot nord av planområdet med skogen i nord og hogstfeltet i vest. Terrenget består av noen flate partier med helling som har en orientering Ø-V.

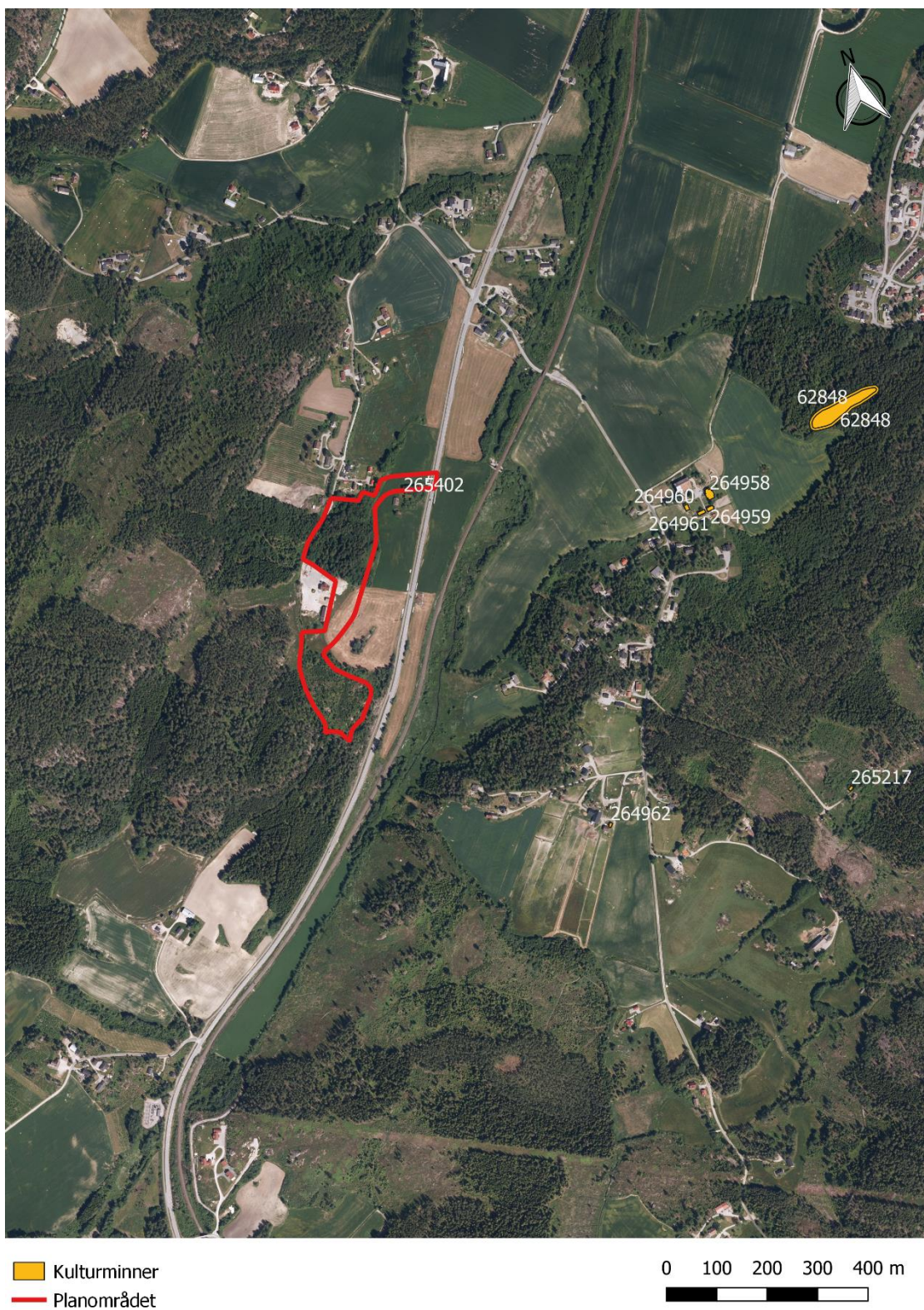
I dette landskapet kunne man forventet å funnet kulturminner fra bronse- og jernalderen. Kulturminner som kan finnes i et landskap som dette kan være rydningsrøyser, gravhauger, kokegroper og spor etter bygninger i form av stolpehull blant annet.

Figur 3. Bildet til venstre ses noe av åkerlandskapet med hovedbygget til gården Evju, som nå er forlatt. Bildet tatt mot S. Bildet til høyre ses noe av det tidligere hogstfeltet nedenfor Stadskleiv gård og ovenfor Evju. Bildet tatt mot Ø.

Figur 4. Det venstre bildet er tatt i skogen. Bildet til høyre er tatt av den ene delen av åkeren i søndre del av planområdet. Her ser man at terrenget stiger mot vest med en begrodd fjellknaus. Noe av åkeren er ikke med i planområdet. Ovenfor fjellknausen er terrenget svakt hellende mot N. Bildet tatt mot vest.

Figur 5. Et kartutsnitt som viser til kulturminner som er i nærområdet. Det er blant annet bygninger fra nyere tid med kulturhistorisk verdi og et gravhaugfelt (ID 62848).

4. Metodebeskrivelse

Registreringene ble utført ved hjelp av følgende metoder:

Visuell overflaterregistrering

Visuell overflaterregistrering benyttes for å påvise kulturminner som er synlige på overflaten. Metoden foregår ved søk gjennom terrenget for å påvise f.eks. gravminner, rydningsrøyser, kullgroper, fangstgroper med mer. Jordbor benyttes for å påvise kull eller steinstrukturer i grunnen.

Maskinell sjakting

I dyrket mark vil spor etter forhistorisk bosetning og graver ofte være bevart i undergrunnen under matjordlaget. Maskinell sjakting innebærer derfor at matjordlaget fjernes slik at undergrunnen avdekkes. Vanligvis graves det 3–4 m brede sjakter, typisk med en avstand av 10–20 meter.

Spor etter tidligere aktivitet vil avtegne seg som fyllskifter, det vil si nedgravninger som er fylt med masse som skiller seg fra den naturlige undergrunnen. De vanligste funngruppene er bosetningsspor fra jernalder og bronsealder, som f.eks. stolpehull og vegg-grøfter etter huskonstruksjoner, ulike typer nedgravninger som graver, kokegroper og ildsteder, ardspor etter tidlig pløying, eller rester av kulturlag. Det blir også ofte funnet gjenstander, som f. eks. keramikkskår fra ødelagte kar.

Hvis det er usikkerhet om tolkningen av et fyllskifte, kan det graves et snitt gjennom den slik at det er mulig å studere nedgravningens profil. På denne måten er det enklere å se om fyllskiftet er spor etter en nedgravning for en stolpe, en kokegrop eller rett og slett etter en rot som er dratt opp.

Innmåling og dokumentasjon

Innmåling av sjakter ble gjort med Altus Connect og ArcPad programvare. Signalkvaliteten var RTK fix som ble oppnådd med CPOS.

Alle sjakter ble beskrevet og fotografert.

5. Undersøkelsen

Undersøkelsen foregikk i tidsrommet 12.11-14.11. 2019 og ble utført av Anita Nauf. Andre deltakere var Lukasz Kozak som maskinfører fra firmaet Forberg maskin. Størrelsen på gravmaskinen som ble brukt var på 14,3 tonn med en pusseskuffe på 1,4 m og rotortilt. Det ble i alt gravd 3 sjakter.

Overflate undersøkelsen ble noe utfordrende da det var nokså tett snøfall og gjorde det utfordrende å gå i det tidligere hogstfeltet i planområdet. Snøværet gjorde det også utfordrende å bruke nødvendig teknisk utstyr for å bevege seg innenfor planområdet. Da toghpaden reagerte på snøflakene som landet på skjermen og slettet nødvendige kartfiler. Løsningen var at de måtte legges inn nødvendige kartfiler på nytt for å kunne utføre sjaktingen. På toghpaden var det lagt inn et kartutsnitt av planområdet man kunne orientere seg etter, men ulempen var at man ikke så nøyaktig hvor man var innenfor planområdet.

På feltarbeidet ble det brukt 22,5 timer, ikke medberegnet tiden til maskinføreren. Tiden som er brukt på etterarbeidet er på 10 timer.

Ut i fra kunnskapen om kulturminnene i nærområdet, og en vurdering av landskap og terreng, tilsa at planområdet hadde potensial for funn av stolpehull, rydningsrøyser, gravrøyser og kullgroper fra bronse- og jernalder. Hovedfokuset ble dermed å påvise slike kulturminner ved overflateregistrering og maskinell sjakting.

I sjaktene bestod undergrunnen av gråbrun siltig sand med spettet med mørkere brun siltigholdig sand. Det var i sjakt 2 og 3 forsøkt drenert med gruset grøfter orientert Ø-V. Matjorden hadde en varierende tykkelse på 25-40 cm. Det var lite stein i både matjorden og undergrunnen.

6. Konklusjon

Det er ikke påvist automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Det er heller ikke påvist nyere tids kulturminner.

SKIEN 18.12.2019

Anita Nauf
Rapportansvarlig

7. Figurligste

Figur 1. Planområdet ligger vest for Lundevegen og øst for Stadskleivvegen.	6
Figur 2. Svart sirkel markere Bø sentrum.	7
Figur 3. Bildet til venstre ses noe av åkerlandskapet med hovedbygget til gården Evju, som nå er forlatt. Bildet tatt mot S. Bildet til høyre ses noe av det tidligere hogsfeltet nedenfor Stadskleiv gård og ovenfor Evju. Bildet tatt mot Ø.	8
Figur 4. Det venstre bildet er tatt i skogen. Bildet til høyre er tatt av den ene delen av åkeren i søndre del av planområdet. Her ser man at terrenget stiger mot vest med en begrodd fjellknaus. Noe av åkeren er ikke med i planområdet. Ovenfor fjellknausen er terrenget svakt hellende mot N. Bildet tatt mot vest.	8
Figur 5. Et kartutsnitt som viserer til kulturminner som er i nærområdet. Det er blant annet bygninger fra nyere tid med kulturhistorisk verdi og et gravhaugfelt (ID 62848).	9

Telemark fylkeskommune

www.telemark.no

Postadresse:

Postboks 2844

3702 Skien

Besøksadresse:

Fylkesbakken 6

3715 Skien

Sentralbord:

35 91 70 00